

Pori, Annankatu 8

Kaupunkiarkeologisten kaivausten suositeltavat jatkotoimenpiteet

MUSEOVIRASTO
Kulttuuriympäristön hoito
Marika Hyttinen
2011

Sisällysluettelo

1. johdanto	3
2. Kaivausten tuloksista	4
3. Arkeologisella valvonnalla tutkittavaksi suositeltava alue	5
3.1 Tontin länsiosa, kellarin länsiseinämän viereinen alue	5
3.2 Tontin lounaispuoli, kaivo	6
3.3 Tontin pohjoisosa	6
3.4 Tontin keskiosa	7
3.5 Tontin kaakkoisosa	8
4. Loppulause	9
5. Lähteet	10

1. Johdanto

Porin keskustassa, osoitteessa Annankatu 8/Kallen-Gallelankatu 17, tehtiin kesällä 2011 kaupunkiarkeologiset kaivaustutkimukset. Tontille rakennetaan 6-kerroksinen asuintalo, toimistorakennus ja parkkihalli. Tutkimukset suoritti Museoviraston Arkeologiset kenttäpalvelut ja kaivausjohtajana toimi Marika Hyttinen. Tutkimukset kustansi työn tilaaja, Porin YH-Asunnot Oy.

Vuonna 2002 tehdyssä Porin kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa tontti 609-2-15-410 on määritelty kuuluvaksi luokkaan 1 eli erittäin mielenkiintoiseksi alueeksi, jonka kulttuurikerrokset ovat todennäköisesti säilyneet (Mökkönen 2002). Inventointimääritelmän vahvistamiseksi tehtiin 25.5.2011 tontilla kaupunkiarkeologinen kairaus, jonka perusteella arkeologiset kerrostumat olivat säilyneet lähes koko tontin alueella. Tästä kuitenkin poikkeuksena tontin lounaisosa, jossa kulttuurikerrosten todettiin tuhoutuneen. (Hakanpää 2011)

Kairauksen perusteella aloitettiin 1.7.2011 tontilla arkeologiset kaivaustutkimukset, jotka kestivät kaikkiaan 7 viikkoa. Kaivauksin tutkittiin 206 m² suuruinen alue (karttaliite 1). Laajimmat kaivausalueet sijoittuivat tontin länsi- ja keskiosiin. Myös tontin itäosa tutkittiin 12 m² suuruisella koealueella.

2. Kaivausten tuloksista

Kaivauksissa kävi ilmi nopeasti, että tontin kulttuurikerrokset olivat poikkeuksellisen hyvin säilyneitä. Erityisesti 1700-luvulle ajoittuvat kerrostumat olivat huomattavan laajalti säilyneitä ja sisälsivät useita kiinteitä muinaisjäännöksiä kuten kivikellarin, kivikaivon, kaksi kivistä tehtyä vesikourua, pihakiveyksiä ja muutamia kivijalkoja. Kivirakenteiden jäännökset muodostivat selkeän ja näyttävän kokonaisuuden. Myös muutamia maatuneiden puurakenteiden osia kartoitettiin alueelta.

Kulttuurikerrokset alkoivat paikoitellen (tontin länsiosa) lähes suoraan sekoittuneen pintamaakerroksen alta korkeudelta 5,60 m mpy ja jatkuivat aina 5,15 m mpy asti. Kellarin kohdalla kerrostumat ulottuivat 3,30 m mpy asti (kellarin pohja). Tontin keskiosissa kulttuurikerrokset olivat noin yhden metrin paksuiset ulottuen korkeudelta 5,60 m mpy aina 4,70 m mpy asti.

3. Arkeologisella valvonnalla tutkittavaksi suositeltavat alueet

Kaivausajan puitteissa koko tontin aluetta ei ehditty tutkia. Alueelle jäi mielenkiintoisia arkeologista potentiaalia omaavia alueita (karttaliite 1), joiden tutkimista olisi mielestäni syytä jatkaa kaivutöiden yhteydessä toteutettavana arkeologisena valvontana.

3.1 Tontin länsiosa, kellarin länsiseinämän viereinen alue

Viimeisenä kaivauspäivän avattiin kivikellarin länsipuoleinen ulkoseinämä. Tässä yhteydessä paljastui korkeudelta 3,80 m mpy aivan kellarin seinustan vierestä kivirakenteen jäännökset (kuva 1), joiden yhteydessä kaivannon pohjoisprofiilissa voitiin havaita paksut kulttuurikerrokset. Rakenne näytti jatkuvan kaivamattomaan maahan pohjoiseen. Viimeisenä päivänä esiin tulleen rakenteen jäännöksen dokumentaatio jäi siihen liittyneiden kulttuurikerrosten osalta vajaaksi. Myöskään rakenteen kokonaislaajuutta ja ajoitusta ei saatu tässä yhteydessä selville. Koska kyseessä saattaa olla kellaria vanhempi rakenne, on rakenteen jatkotutkimus suositeltavaa (karttaliite1).

Kuva 1. Kivirakenteen katkelma kellarin länsiseinämän yhteydessä. Museovirasto/M. Hyttinen

3.2 Tontin lounaispuoli, kaivo

Tontin länsiosasta, kellarin lounaispuolelta, tuli esille myös kivikaivo (karttaliite 1), jota pystytettiin tutkimaan korkeudelle 2,54 m mpy (kuva 2). Tätä syvemmälle ei kaivinkoneen puomin pituus enää riittänyt. On hyvin mahdollista, että kaivo jatkuu vielä tätäkin syvemmälle. Valvonnassa voitaisiin tarkkailla kaivon todellista syvyyttä. Valvontatutkimus mahdollistaisi myös makrofossiilinäytteiden oton kaivon pohjalta.

Kuva 2. Kellarin lounaispuolelta esiin tullut kivikaivo. Museovirasto/A. Rajala.

3.3 Tontin pohjoisosa

Tontin pohjoisosaa ei ehditty kaivausajan puitteissa juurikaan tutkia (kuva 3). Kuitenkin alueelle tehty koekuoppa (koko 0,5 x 1 m) osoitti alueella olevan hyvin säilyneet ja paksut kulttuurikerrokset, joita kaivettiin korkeudelta 5,60 m mpy aina 4,40 m mpy saakka. Pohjamaata ei saatu koekuopasta esille, joten kulttuurikerrokset ulottuvat kokonaisuudessaan tätäkin syvemmälle.

Lisäksi tontin pohjoispuolisella alueella sijaitsi 1930-luvulla rakennettu autotalli, jonka perustukset olivat kevyet (kuva 3). Vanhojen karttojen perusteella rakennuksen kohdalla on kulkenut tie 1600- ja 1700-luvuilla. Kun rakennus saadaan purettua, on mahdollista, että rakennuksen alapuolisista, todennäköisesti säilyneistä, kulttuurikerroksista tulee esille tien rakennekerroksia (karttaliite 1).

3.5 Tontin kaakkoisososa

Tontin kaakkoisosasta tuli kaivauksissa esille mahdollinen pihakiveys, joka jatkui kaivausalueen ulkopuolelle kaakkoon (kuva 5). Koska kyseinen rakenne liittyy alueen varhaiseen tonttijakoon, olisi ainakin rakenteen laajuus hyvä dokumentoida kokonaisuudessaan (karttaliite 1).

Kuva 5. Tontin kaakkoisososa. Pihakiveykseksi tulkittu rakenne (ympyröity alue) jatkuu kaivamattomaan maahan. Museovirasto/M. Hyttinen.

Kuva 3. Tontin tutkimaton pohjoispuolinen alue. Myös autotallin alinen alue on tutkimuksellisesti mielenkiintoinen alue. Museovirasto/M. Hyttinen.

3.4 Tontin keskiosa

Tontin keskiosiin sijoittui 64 m² suuruinen kaivausalue. Myös tässä osassa tonttia arkeologiset kerrostumat olivat hyvin säilyneet ja noin yhden metrin paksuiset. Alueelta dokumentoitiin kivikourun jäännökset, joka todennäköisesti jatkuvat itään ja länteen (kuva 4). Lisäksi säilyneen 1700-luvun lopun mittapiirroksen mukaan, nykyisen tontin keskivaiheille ja silloisten kahden tontin rajalle, on merkitty kaivo. On mahdollista, että rakennustöiden kaivujen yhteydessä tontin keskiosiin karttojen perusteella sijoittuva kaivo tai sen osia tulee esille (karttaliite 1).

Kuva 4. Tontin keskiosa. Itä-länsi-suuntainen kivikouru. Museovirasto /M. Hyttinen.

4. Loppulause

Kesän 2011 kaivaustutkimuksen perusteella suosittelen tontille jatkotutkimuksia. Mielestäni rakennustyömaan maankaivutöiden yhteydessä olisi perusteltua tehdä arkeologinen valvontatutkimus. Valvonta voidaan keskittää alueille joita ei ehditty kaivausten puitteissa tutkia ja/tai ovat tutkimuksen perusteella arkeologisesti mielenkiintoisia.

Oulussa 23.8.2011

FM Marika Hyttinen

5. Lähteet

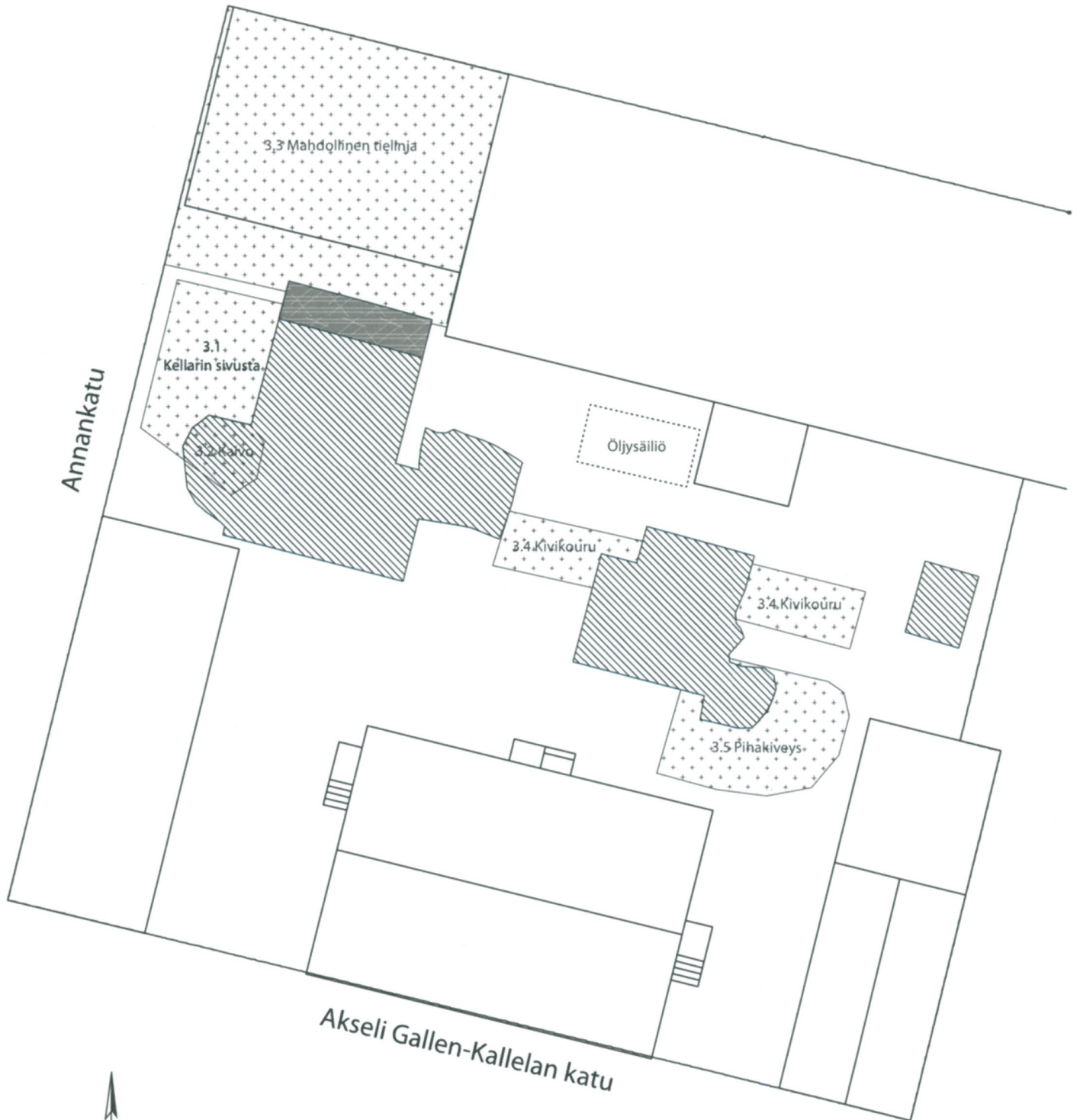
Painamattomat lähteet:

Hakanpää, Päivi 2011:

Pori, Annankatu 8 ja Gallen-Kallelankatu 17. kaupunkiarkeologisen kairauksen valvonta 25.5.2011. Museovirasto, Helsinki.

Mökkönen, Teemu 2002:

Pori – Björneborg. Kaupunkiarkeologinen inventointi. Museovirasto/RHO.

Tutkimuksellisesti mielenkiintoiset alueet

Kaivettu alue

Mahdollisen öljyvahingon vuoksi kaivamatta jäänyt alue

PORI Annankatu 8, Pora -11 M. Hyttinen 2011		Yleiskartta, valvottavat alueet 1:200	
MITTAUSDOKUMENTOINTI Pori kaupungin mittauslaitos sekä T. Ikonen & T. Tapalinenmäki 2011 Päättökäsi piirto: 4. Ikonen 2011		MUSEOVIRASTO, KULTTUURIYMPÄRISTÖN HOITO, HELSINKI Nevanderinkatu 13 PL 913 00101 HKI p. 09-49561	
		ALKUPERÄINEN KARTTAPOHJA ©Pori kaupungin mittauslaitos	

Pori, Annankatu 8:n alustavat tulokset kairaututkimuksista

Päivi Hakanpää 14.6.2011

Museovirasto / P. Hakanpää valvoi Porissa Annankatu 8:n ja Gallen-Kallenkatu 17:n väliin rajoittuvalla tontilla (609-2-15-410) kaupunkiarkeologisia kairauksia 25.5.2011. Tontille rakennetaan 6-kerroksinen asuinkerrostalo ja 2-kerroksinen toimistorakennus. Kairausten avulla pyrittiin hankkimaan tarkempaa tietoa tontin kulttuurikerrosten säilyneisyydestä, laajuudesta ja paksuudesta ennen arkeologisten kaivausten aloittamista. Kairaukset tehtiin yhteistyössä Geologisen tutkimuskeskuksen (GTK) kanssa. Näytteet ottivat Hannu Pelkonen ja Jarmo Välimäki. Päivi Hakanpää Museovirastosta kirjasi näytteiden tiedot ja tulkitsi ne. Näytteiden paikat mittasi Timo Vehmanen Ramboll Finland Oy:stä. Näytteitä otettiin 14 kappaletta tontin eri osista yhden pidennetyn työpäivän aikana.

Tutkimusalue on viimeistään 1660-luvulla ollut kaupungin tonttimaata, mutta mahdollisesti jo Porin kaupungin perustamisen jälkeen, 1500-luvun puolella välissä, paikalla on ollut asutusta. 1600-luvun lopulta lähtien on tutkimusalueen eteläosassa ollut kaksi tonttia. Alueen pohjoisosan läpi on kulkenut itä-länsisuuntainen katu. Sen pohjoispuolella oli kaksi tonttia, joista vain osa ulottui tutkimusalueelle. Tutkimusalueen itäosassa on sijainnut Karjatori. Tutkimusalueen tilanne pysyi lähes muuttumattomana aina vuoden 1801 kaupunkipaloon asti.

Kairaukset tehtiin tela-alustaisella monitoimikairakoneella. Näytteiden halkaisija oli 4,5 cm ja pituus 50 cm. Osissa otetut näytteet ulottuivat syvimmillään 250 cm:iin asti. Kaikki näytteet tiivistyivät 10–30 cm. Kairanäytteiden avulla ei saada tarkkoja maakerrosten sijaintikorkeuksia eikä tarkkoja kerrospaksuuksia, mutta kairaus antaa riittävän yleiskuvan kulttuurikerroksien sijainnista ja laadusta.

Kairausnäytteet

Piha-alue oli päällystetty asfaltilla. Sen alla oli lähes kauttaaltaan karkeaa hiekkaa ja soraa. Kerrosten syvyydet on ilmoitettu maan pinnasta alaspäin. Tontin perusmaa on hiekkaa. Kairakone ei mahtunut ottamaan näytteitä autokatoksen alta. Katoksen paikalla on sijainnut asuinrakennus, joka on purettu pois.

Kairausnäyte 1: Kairanäytteessä ei havaittu kulttuurikerroksia. Perusmaa alkoi arviolta 60 cm:n syvyydestä. Perusmaa on hiekkaa ja silttiä.

Kairausnäyte 2: Kulttuurikerrokset alkoivat noin 85 cm syvyydessä. Alin kulttuurikerros alkoi noin 215 cm:nsyvyydessä. Näiden välissä oli yli metrin paksuudelta purku- ja täyttökerroksia. Perusmaa alkoi 220 cm:n syvyydestä. Perusmaa oli hiekkaa, jonka välissä oli savikerros.

Kairausnäyte 3: Kulttuurikerros alkoi noin 70 cm syvyydessä. Perusmaa, joka oli hiekkaa, alkoi noin 85 cm:n syvyydestä.

Kairausnäyte 4: Kulttuurikerros alkoi 80 cm:n syvyydessä. Se sisälsi palon jälkiä. Perusmaa alkoi noin 90 cm:n syvyydessä. Perusmaa oli hiekkaa, jossa oli siltti- ja savikerrostumia.

Kairausnäyte 5: Kulttuurikerros alkoi 75 cm:n syvyydessä. Perusmaa alkoi noin 80 cm:n syvyydessä ja se oli hiekkaa, jossa oli silttikerros.

Kairausnäyte 6: Kulttuurikerrokset alkoivat noin 50 cm:n syvyydessä. Alin kulttuurikerros alkoi noin 140 cm:n syvyydestä. Näiden välissä oli noin 40 paksuudelta tiilimurskaa sisältänyt purku- tai täyttökerros. Perusmaa alkoi 150 cm:n syvyydessä. Perusmaa oli hiekkaa.

Kairausnäyte 7: Kulttuurikerrokset alkoivat 40 cm:n syvyydessä. Ne sisälsivät palon jälkiä ja 1800-luvulle ajoitettavissa olevia löytöjä. Näiden alapuolella oli lähes puolen metrin paksuudelta runsaasti laastia sisältäviä purkukerroksia. Kairausnäyte ulottui metriin, jonka jälkeen vastassa oli kivi. Aivan näytteenottopaikan vieressä oli asfaltissa kellarinpohjaa muistuttava painauma, jonka paikka mitattiin.

Kairausnäyte 8: Lähes puolen metrinpaksuiset tiilimurskan- ja laastinsekaiset purkukerrokset alkoivat 30 cm:n syvyydessä. Näytteessä ei havaittu kulttuurikerroksia. Perusmaa alkoi noin 80 cm:n syvyydessä ja se oli hiekkaa. Perusmaa alkoi keskimäärin 80 cm:n syvyydessä.

Kairausnäyte 9: Kulttuurikerros alkoi 40 cm:n syvyydessä. Perusmaa alkoi 50 cm:n syvyydessä.

Kairausnäyte 10: Kulttuurikerrokset alkoivat 50 cm:n syvyydessä. Alin kulttuurikerros päättyi 135 cm syvyydessä. Kulttuurikerrokset sisälsivät myös maatumutta puuta. Kerrosten välissä oli 20 cm paksuinen täyttöhiekkakerros ja ohuita savikerroksia. Perusmaa, joka oli hiekkaa, alkoi 135 cm:n syvyydestä.

Kairausnäyte 11: Kulttuurikerrokset alkoivat 35 cm:n syvyydestä ja päättyivät 80 cm:n syvyyteen. Ne sisälsivät maatumutta puuta. Perusmaa alkoi 80 cm:n syvyydessä. Se oli hiekkaa.

Kairausnäyte 12: Kulttuurikerrokset alkoivat 25 cm:n syvyydessä jatkuen 80 cm:iin asti. Kerrosten välissä oli ohuita laasti- ja hiekkakerroksia. Hiekkaa oleva perusmaa alkoi 80 cm:n syvyydestä.

Kairausnäyte 13: Kairauksessa päästiin vain 50 cm:n syvyyteen asti, koska kairaus törmäsi kiveen ja tiilenpalaan. Kulttuurikerros alkoi 45 cm syvyydessä.

Kairausnäyte 14: Kulttuurikerrokset alkoivat 35 cm:n syvyydessä ja jatkuivat 138 cm:n syvyyteen asti. Kerrosten välissä oli 40 cm:n paksuinen tiilimurskaa sisältänyt purkukerros. Maatumutta puuta oli noin 90 cm:n syvyydessä. Perusmaa, joka oli hiekkaa, alkoi 138 cm:n syvyydessä.

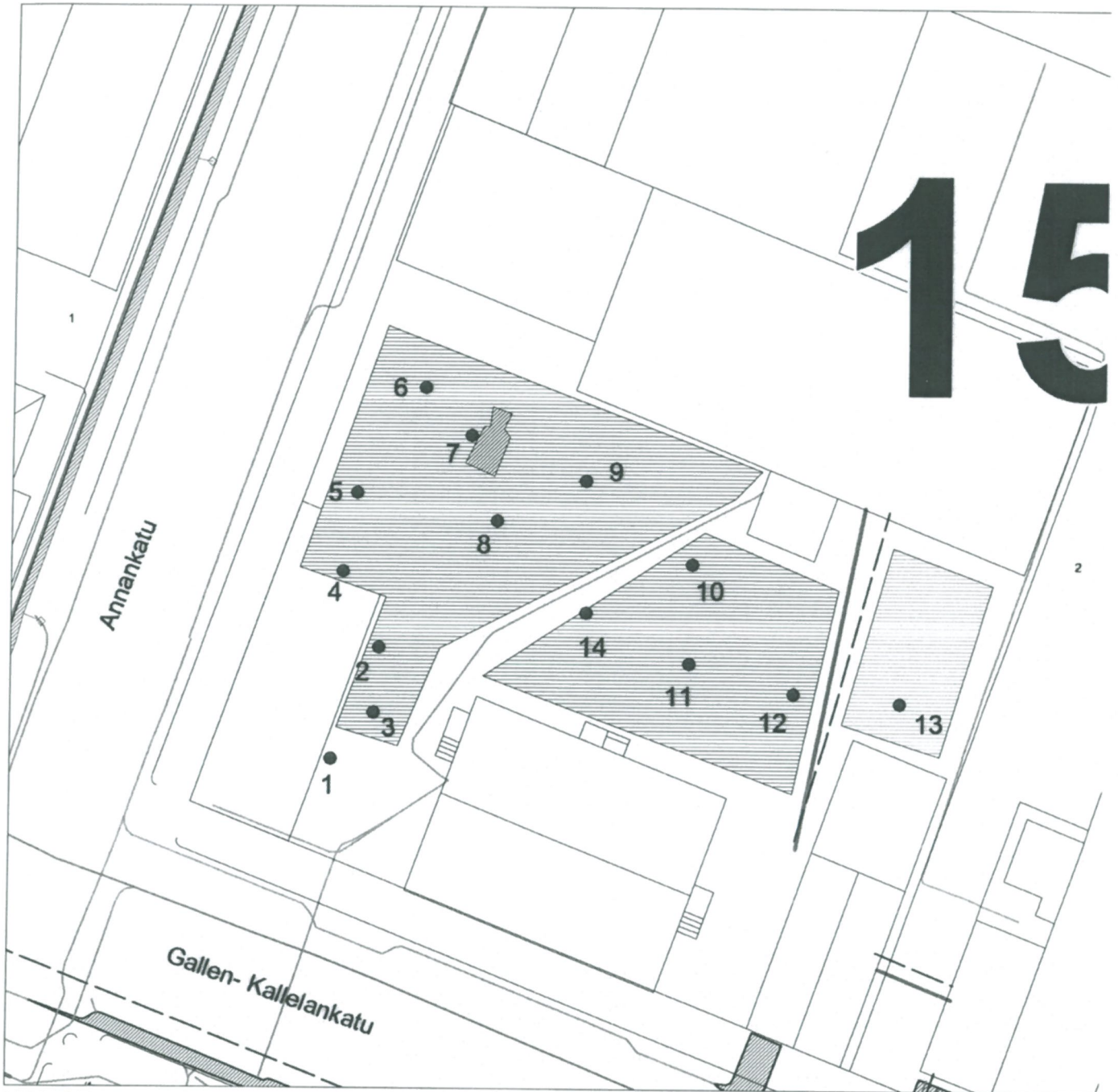
Tontin länsiosassa (näytteet 2, 3, 4 ja 5) kulttuurikerrokset alkoivat noin 80 cm maan pinnan alapuolella. Niiden paksuus on arviolta 10–30 cm. Alimmillaan kulttuurikerroksia (näyte 2) oli yli metrin paksuisen purku- ja täyttökerroksen alla 215 cm:n syvyydessä. Perusmaa alkoi keskimäärin 80 cm:n syvyydessä.

Tontin itä- ja pohjoisosassa (näytteet 6, 7, 8 ja 9) alkoivat kulttuurikerrokset keskimäärin 40 cm:n syvyydessä. Kairausnäytteissä, lukuun ottamatta näytettä 9, oli purku- ja täyttökerroksia. Näytteiden 7 ja 8 välissä havaittiin asfaltissa kellarin pohjaa muistuttava painauma. Näytettä 7 ei voitu kairata perusmaahan saakka, koska se osui kiveen. Maan alla saattaa olla jäljellä kiinteitä tiili- tai kivrakenteita. Perusmaa alkoi 50–150 cm:n syvyydessä.

Tontin keskiosassa (10, 11, 12 ja 14) oli kulttuurikerrokseksi tulkittavia kerrostumia paksuimmillaan noin metrin verran (näyte 10) ja ohuimmillaan lähes 50 cm:ä. Kerrokset sisälsivät maatumutta puuta. Kerrokset alkoivat 25–50 cm:n syvyydessä ja syvimmillään ne jatkuivat lähes 140 cm:iin asti. 1700-luvun Porin kaupunkimittauksen mukaan alueelle on merkitty kaivo, josta saattaa olla säilynyt kiinteitä rakenteita. Perusmaa alkoi 80–140 cm:n syvyydessä.

Tontin itäosaan tehtiin vain 1 kairaus (näyte 13), koska paikalla oli kontteja. Kairauksessa päästiin vain 50 cm:n syvyyteen. Kulttuurikerrosten paksuus jäi selvittämättä, mutta ne alkoivat noin 45 cm:n syvyydessä. Paikalla saattaa olla kiinteitä rakenteita.

15

MK 1:3000

Kantakartta © Porin kaupunki, mittaustoimi, lupa nro 177
Johtoverkosto © Porin energia
Kairauspisteiden mittaukset Timo Vermanen Ramoll Finland Oy
Museovirasto/RHO/T.Mökkönen 2002
Museovirasto Päivi Hakanpää 2011

- 5 Kairausnäyte
- ▨ Painauma asfaltissa
- ▨ Arkeologisesti säilynyt
- ▨ Mahdollisesti säilynyt alue
- Suojaputki
- Sähkökaapeli
- Kaukolämpö